

OLIV TA'LIM MUASSASALARIGA VIRTUAL TA'LIMNI TASHKIL ETISH, MAVJUD VIRTUAL TA'LIM PLATFORMALARI VA ULARING IMKONIYATLARI

Xusenov Murodjon Zoxirovich,
Buxoro davlat universiteti

ORCID: 0000-0002-1533-3102

<https://doi.org/10.53885/edinres.2024.04.1.072>

Annotatsiya: Ushbu maqolada masofaviy ta'limda interaktiv online o'quv kurslarini tashkil qilish, eng ommalashgan ta'limiy online platformalar, ta'limni boshqarish tizimlari (LMS) hamda ta'lim uchun mo'ljallangan online dasturiy vosita va dasturiy ilovalar haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Virtual ta'lim, masofaviy ta'lim, tizim, platforma, EdApp, Raven 360, Kajabi, WizIQ, Vedamo, Newrow Smart, Virtual sinf, LMS, Velpic, ezTalks Meetings, BigBlueButton, LearnCube.

ОРГАНИЗАЦИЯ ВИРТУАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ, СУЩЕСТВУЮЩИЕ ВИРТУАЛЬНЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ПЛАТФОРМЫ И ИХ ВОЗМОЖНОСТИ

Хусенов Муроджон Зохинович,
Бухарский государственный университет

Аннотация: В данной статье рассматриваются наиболее популярные онлайн-образовательные платформы, системы управления обучением (LMS), а также онлайн-образовательные программные инструменты и программные приложения для создания интерактивных онлайн-курсов в области дистанционного образования.

Ключевые слова: виртуальное обучение, дистанционное обучение, система, платформа, EdApp, Raven 360, Kajabi, WizIQ, Vedamo, Newrow Smart, виртуальный класс, LMS, Velpic, ezTalks Meetings, BigBlueButton, LearnCube.

ORGANIZATION OF VIRTUAL TRAINING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS, EXISTING VIRTUAL EDUCATIONAL PLATFORMS AND THEIR CAPABILITIES

Xhusenov Murodjon Zokhiroovich,
Bukhara State University

Abstract: This article reviews the most popular online educational platforms, learning management systems (LMS), and online educational software tools and software applications for creating interactive online courses in distance education.

Keywords: Virtual Learning, Distance Learning, System, Platform, EdApp, Raven 360, Kajabi, WizIQ, Vedamo, Newrow Smart, Virtual Classroom, LMS, Velpic, ezTalks Meetings, BigBlueButton, LearnCube.

Kirish: Zamonaviy dunyoda texnologiyaning rivojlanishi bilan virtual ta'lim platformalari tufayli ta'lim yanada qulay bo'lib qoldi. Ushbu platformalar talabalarga internetga kirish imkoni bo'lgan har qanday qulay vaqtda va istalgan joyda turli fan va ko'nikmalarni o'rganish imkonini beruvchi keng ko'lamli o'quv kurslarni, materiallarni hamda vositalarni taqdim etadi. Virtual ta'lim platformalari interaktiv ta'lim uchun keng imkoniyatlar yaratib beradi. Onlayn kurslar, vebinarlar, forumlar va boshqa vositalar orqali talabalar o'qituvchilar hamda boshqa talabalar bilan o'zaro muloqot qilishlari, fanga doir materiallarni muhokama qilishlari, tajriba almashishlari va guruhdagi muammolarni tezda hal qilishlari mumkin[1;5].

Adabiyotlar tahlili va metodologiya: Ilmiy-pedagogik tadqiqotlar tahlili shuni ko'rsatadik, o'quv jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalari va kommunikatsiya vositalaridan

foydalanishga yondashuv va uning pedagogik asoslarni yoritish yuzasidan respublikamizda va xorijiy mamlakatlarda qator olimlar tadqiqot olib borganlar. Jumladan, xorijda va Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi mamlakatlarida masofaviy ta'lim texnologiyasini ta'lim tizimiga tadbiq etishning tashkiliy va pedagogik muammolari bilan A.Amadco, A.Dodds, J.Jenkis, M.Moore, G.Kearsley, A.Andreev, S.L.Lobachev, V.I.Soldatkin, N.V.Monaxov, V.I.Ovsyannikov, Ye.S.Polat, A.V.Solovov, V.P.Tixomirov, A.N.Tixonov va boshqa ko'pgina olimlar tadqiqot ishlarini olib borganlar.

Respublikamizdamasofaviy ta'limasosida o'qitish muammolari bo'yicha A.A.Abduqodirov, M.A.Botirov, U.Sh.Begimqulov, U.Yu.Yuldashev, kadrlar tayyorlash tizimida masofaviy ta'limni joriy etish texnologiyalari bo'yicha O'.K.Tolipov, R.Q.Hamdami, elektoron o'quv adabiyotlaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari bo'yicha R.R.Boqiyev, F.M.Zakirova, N.A.Muslimov, Q.T.Olimov, N.I.Taylaqov, masofaviy ta'limning intellektual tahlili bo'yicha O.J.Bobomurodov, M.M.Komilov, M.X.Xudoyberdiyev va boshqa olimlar ilmiy-tadqiqot olib borganlar

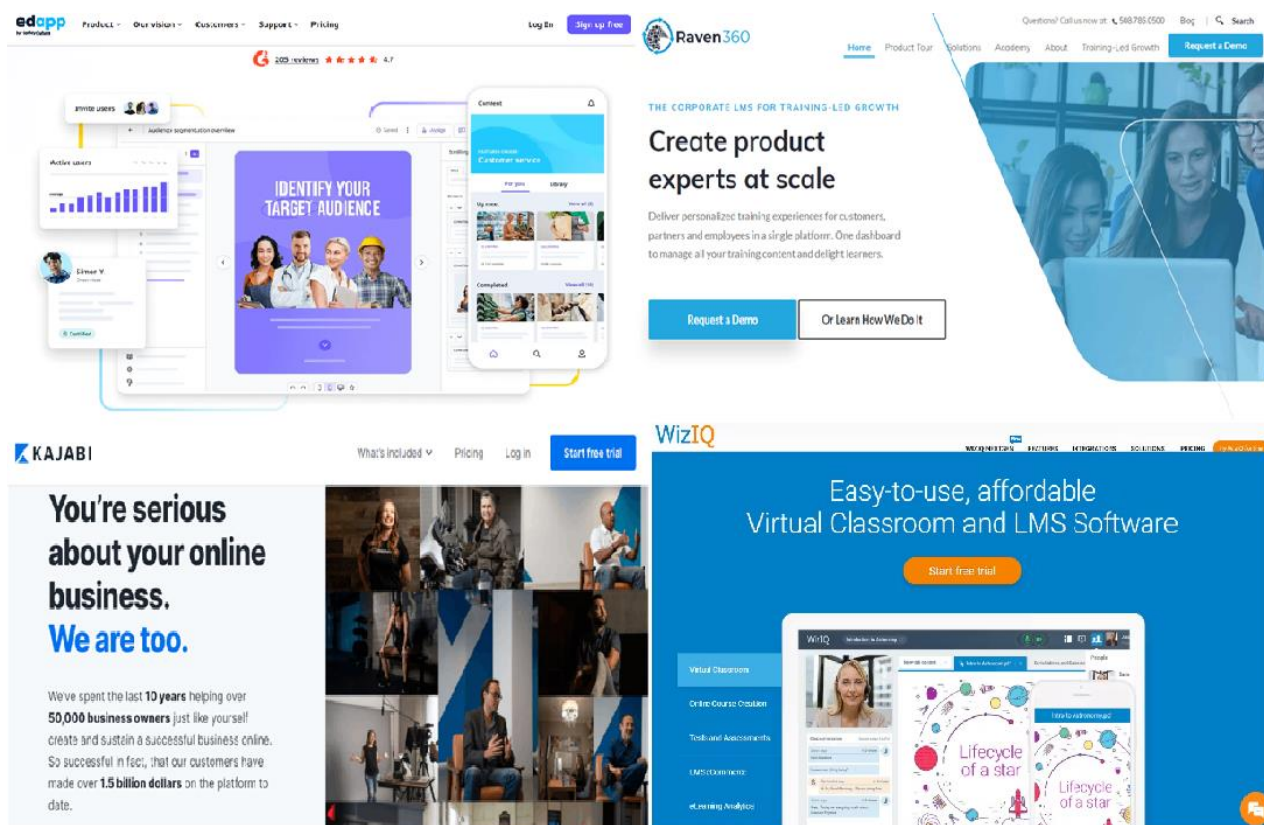
Asosiy qism: Virtual ta'lim platformalarining muhim jihati ularning qulayligidir. Internet va mobil texnologiyalarning rivojlanishi tufayli o'quvchilar an'anaviy ta'lim muassasalariga kirish imkoni bo'lmagan chekka hududlarda ham ta'lim olishlari mumkin. Bu, ayniqsa, pandemiya davrida, masofaviy ta'lim zaruratga aylangan paytda to'g'ri keladi. Biroq, barcha afzalliklarga qaramay, virtual ta'lim platformalari ham o'zlarining cheklovlari va kamchiliklariga ega. Ba'zi talabalar onlayn o'qishda o'z-o'zini tarbiyalash va motivatsiya bilan kurashishlari mumkin. Bundan tashqari, ta'lim sifati platformaga hamda talabalarning malakasiga qarab farq qilishi mumkin [2;25].

Internet va axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan EdApp, Raven 360, Kajabi, WizIQ, Vedamo, Newrow Smart va boshqa ko'plab virtual o'quv platformalari paydo bo'ldi. Ushbu platformalar ilmiy, san'at va biznesga doir bo'lgan turli xil fanlar bo'yicha keng doiradagi kurslarni taklif qiladi. Buning sharofati bilan talabalar istalgan joyda va istalgan vaqtda ta'lim olishlari mumkin.

EdApp - bu eng yaxshi bepul virtual ta'lim platformalardan biri hisoblanadi. Ushbu ilova yordamida har qanday turdagi displeyda ishlaydigan ajoyib elektron o'quv materiallarini yaratadigan, foydalanish uchun qulay bo'lgan mualliflik ilovasi yordamida istalgan kurslarni yaratish imkoniyati mavjud. EdApp-ning o'ziga xos xususiyatlari orasida uning sozlanishi mumkin bo'lgan shablonlarining mavjudligidadir. Ular barcha turdagi o'quv kurslarini yaratishni osonlashtiradi. Agar kurs yaratuvchisining vaqti va resurslari kam bo'lsa, kontentlar kutubxonasidan kurslarni mutlaqo bepul import qilishlari va tahrirlashlari mumkin. Mavjud kurslar kiberxavfsizlikdan tortib turli sohaga doir mavzulardan iborat. Istalgan mavzularni asl formatida ishlatish yoki moslashtirish uchun tahrirlash mumkin.

Yana bir virtual ta'lim platformasi bu Raven 360. Bu mahsulotni boshqalardan ajratib turadigan jihati shundaki, har bir o'quvchilarga individual taqdim etilgan kontentni boshqarish imkoniyati mavjud. Shuningdek, o'quvchilar uchun alohida pullik bo'lgan kurslarni yaratish imkoniyatiga ega. Bu esa o'quv materiallaridan daromad olish imkonini beradi. Raven 360 platformasining interfeysi biroz noqulayligi tufayli foydalanuvchilar uchun muammolarni tug'diradi.

Kajabi-bu virtual ta'lim uchun yana bir platforma. Bu sizga o'z bilimlaringizni turli yo'llar bilan monetizatsiya qilishingiz mumkin bo'lgan kurslarga aylantirish imkonini beradi. Bu veb-sayt yaratish, marketing va jamiyat yaratish kabi biznesingizning barcha jihatlariga xizmat qiladi. Ko'tarilgan muammolardan biri shundaki, kurs yaratuvchilari o'z auditoriyalari haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'lishlari uchun ko'rsatkichlarni yaxshilash mumkin edi.

1-Rasm. Virtual ta'lim platformalari interfeysi.

WizIQ-bu virtual sinf uchun mavjud bo'lgan yana bir dastur. U bepul sinov muddatiga ega, shuning uchun uni hoziroq sinab ko'rishni boshlashingiz mumkin. U interaktiv doska, so'rovnomalar, viktorinalar va asboblar panelini o'z ichiga olgan ko'plab asosiy LMS elementlarini qo'llab-quvvatlaydi. Bundan tashqari, u har qanday platformada yaxshi ishlaydi. Biroq, foydalanuvchilar shikoyat qiladigan bir nechta muammolar mavjud. Ular orasida muammolar yuzaga kelganda qo'llab-quvvatlashning etishmasligini ta'kidlash kerak[5][6].

Vedamo-bu virtual sinflarni boshqarish uchun yana bir platforma. U onlayn repetitorlikka qaratilgan va hech qanday plaginlarni talab qilmaydigan brauzerga asoslangan virtual sinfdan foydalanadi. Unda interaktiv doska, dam olish xonalari va ekran almashish kabi ko'plab vositalar mavjud. Bundan tashqari, u Canvas, Google va Moodle bilan integratsiya qilish imkoniyati mavjud. Biroq, qayd etilgan bitta muammo shundaki, yangi xususiyatlar paydo bo'lganda xatolar tez – tez paydo bo'ladi [3].

Virtual sinf dasturlarining yana bir turi – Newrow Smart. Ushbu ta'lim platformasini o'zining rasmiy veb-saytida bepul sinab ko'rish imkoniyati mavjud. U raqamli doska, CMS, ekran almashish, bulutli yozib olish, dam olish xonalari va jonli viktorinalar kabi ko'plab xususiyatlarga ega. Bundan tashqari, har qanday brauzerda qo'shimcha plaginlar yoki yuklab olishni talab qilmasdan ishlaydi. Ushbu dasturiy ta'minot bilan bog'liq muammolardan biri shundaki, siz har doim bir vaqtning o'zida ikkita funksiyadan foydalana olmaysiz, masalan, Ekran almashish va bir vaqtning o'zida doskadan foydalanish.

Yana bir virtual ta'lim platformasi — Velpic. Velpic intuitiv foydalanuvchi interfeysi va yaxshi video tahrirlash imkoniyatlariga ega. Bu foydalanuvchilarga 3D videolarni tomosha qilish va o'zlarining tegishli ko'rish qurilmalari yordamida atrof-muhitga sho'ng'ish imkonini beradi. U bepul sinov versiyasiga ega, shuning uchun uni hech qanday muammosiz sinab ko'rishingiz mumkin. Biroq, dasturni sotib olish obunani hamda oylik to'lovni amalga oshirishni talab qiladi.

Ta'limni boshqarish tizimi va virtual o'quv dasturining yana bir mashhur namunasi — ezTalks Meetings. U onlayn rejimda hamkorlikdagi ish uchun yuqori sifatdagi HD videoni, tezkor xabarlar almashish, virtual doskada ishlash va umumiy ekrandan foydalanish

xususiyatlarni o‘z ichiga oladi. U barcha qurilmalar bilan mos keladi va ko‘p tillarni qo‘llab-quvvatlaydi. Qayd etilgan muammolardan biri shundaki, bitta odamga qo‘ng‘iroq qilish oson emas. Buning o‘rniga suhbatga qo‘shilish uchun sizni elektron pochta orqali taklif qilishini kutishingizga to‘g‘ri keladi[4].

BigBlueButton-bu ta‘lim uchun yana bir virtual platforma. Ushbu platforma yuqoridagi platformalardan farqli o‘laroq, bu ochiq kodli dasturiy ta‘minot. U interaktiv doska, fayl va ish stolidan birgalikda foydalanish imkonini beradi va bir vaqtning o‘zida 15 tagacha veb-kameralarni qo‘llab-quvvatlaydi. Bundan tashqari, u boshqa ko‘plab umumiy ta‘limni boshqarish tizimlariga birlashtirilishi mumkin. Foydalanuvchilar duch keladigan muammolardan biri shundaki, u 100 dan ortiq ishtirokchilarni sig‘dira olmaydi va talabalar uchun foydalanish qiyin bo‘lishi mumkin.

Yana bir virtual ta‘lim tashkiloti — LearnCube. U brauzerga asoslangan va interaktiv doska, shaxsiy brending, CMS, lahzali xabar almashish va sinflarni yozib olish imkoniyatlariga ega. Bu, ayniqsa, til o‘rgatish va onlayn repetitorlik uchun foydalidir. Foydalanuvchilarning salbiy sharhlaridan biri shundaki, u ko‘p sonli talabalarga ega bo‘lgan yirik ta‘lim muassasalari uchun unchalik mos emas.

Virtual ta‘lim platformalarining afzalliklari:

Ta‘limning moslashuvchanligi: Virtual ta‘lim platformalarining asosiy xususiyatlaridan biri ularning moslashuvchanligidir. Talabalar o‘z qiziqishlari va ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda kurslarni tanlashlari, o‘zlarining bilim olish darajalariga qarab talim olishga ishtirok etishlari va chuqur o‘rganish uchun qo‘shimcha manbalardan foydalanishlari mumkin. Virtual o‘quv platformalari yordamida talabalar kontentni o‘z vaqtida o‘rganishlari mumkin. Bu, ayniqsa, band bo‘lgan odamlar yoki oddiy ta‘lim muassasalaridan tashqarida o‘qishni afzal ko‘radiganlar uchun foydalidir [7].

Kurslarning xilma-xilligi: Virtual ta‘lim platformalari turli mavzular va qiyinchilik darajalariga qarab juda ko‘p sonli kurslarni taklif qiladi. Bu talabalarga o‘z qiziqishlari va ehtiyojlariga mos keladigan kurslarni tanlash imkonini beradi.

Foydalanish imkoniyati: Virtual ta‘lim platformalari ta‘limni hamma uchun, jumladan, chekka hududlarda yashovchi yoki an’anaviy ta‘lim muassasalarida ta‘lim olish imkoniyati cheklanganlar uchun ham ochiq hisoblanadi.

Interfaollik va fikr-mulohazalar: Ko‘pgina platformalar talabalarga o‘qituvchilar va boshqa talabalar bilan muloqot qilishlari, materiallarni muhokama qilishlari va fikr-mulohazalarini olishlari mumkin bo‘lgan interaktiv darslar, testlar, topshiriqlar va forumlarni taklif qiladi.

Xulosa: Virtual ta‘lim platformalari ta‘lim sifatini o‘zgartiradigan o‘rganish va rivojlanish uchun yuqori darajadagi vositadir. Ular duch kelayotgan qiyinchiliklarga qaramay, ularning istiqbollari umid baxsh etadi. Ta‘limda texnologiya va innovatsiyalarning doimiy rivojlanishi bilan virtual platformalar ta‘limni hamma uchun ochiq, moslashuvchan va sifatli qilishda muhim rol o‘ynashda davom etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Анисимов А.М. Работа в системе дистанционного обучения Moodle. Учебное пособие. 2-е изд. испр. и дополн. – Харьков, ХНАГХ, 2009.

Андреев А.В., Андреева С.В, Доценко И.Б. Практика электронного обучения с использованием Moodle Издательство: ТТИ ЮФУ, 2008.

M.Z.Xusenov, L.O.Sharipova, Oliy ta‘lim muassasalarida masofaviy ta‘limni joriy qilish, “Pedagogik mahorat” ilmiy-nazariy va metodik jurnal. 2022, № 2 B: 94-96

M.З.Хусенов, К.И.Жураев, Создание интерактивный контент в moodle, Pedagogik mahorat Ilmiy-nazariy va metodik jurnal 5-son (2020-yil, oktabr) B. 198-201

M.Z.Xusenov, L.O.Sharipova, Zamonaviy ta‘lim jamiyatning rivojlanishidagi roli, “Educational Research in Universal Sciences” “International Conference On Teaching, Education And New Learning Technologies 2023/1” Tashkent, B:974-977

M.З.Хусенов, Х.О. Жураев, Виртуализация сетей и ее преимущества, Наука и технологии. 2023 No3(1)

M.Z.Khusenov, H.O.Jurayev, Sh.K.Tilavov, Organization of the educational process based